

CONSIDERACIONS SOBRE L'INCREMENT DEL PREU DE L'ELECTRICITAT, EL DRET ALS SUBMINISTRAMENTS BÀSICS I LA POBRESA ENERGÈTICA (Novembre 2015)

L'increment del preu de l'electricitat

Recentment, els mitjans de comunicació s'han fet ressò d'un altre informe que acredita el fort increment que ha patit el preu de l'electricitat a Espanya en els darrers anys. Segons l'informe *Análisis comparativo de los precios de la electricidad en la Unión Europea y en Estados Unidos: Una perspectiva española*, el preu de l'electricitat per a ús domèstic s'ha encarit a Espanya el doble que a la Unió Europea en el període 2008-2014.

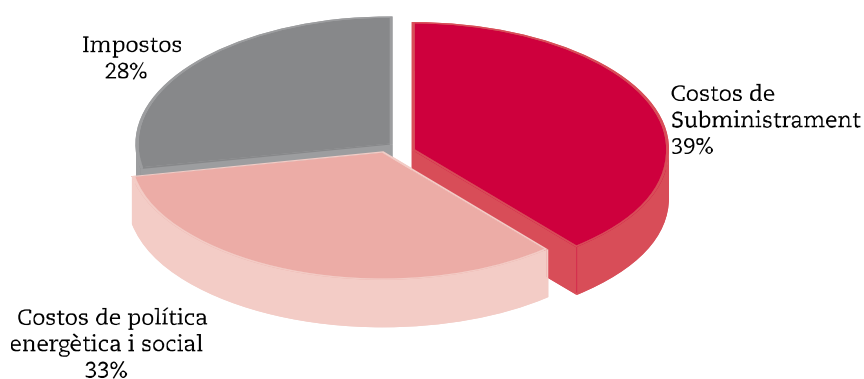
Segons aquest estudi, bona part d'aquest augment (un 73%) es deu a l'anomenada *falca governamental* (*governmental wedge*), és a dir, als impostos i altres càrregues introduïdes a la factura elèctrica per l'Administració, com ara les compensacions per l'anomenat *dèficit tarifari*, la moratòria nuclear, les primes a les energies renovables o els ajuts al carbó intern.

El Síndic, en l'*Informe sobre el dret als subministraments bàsics (electricitat, aigua i gas)*, publicat el desembre de 2014, ja advertia d'aquest fenomen en el preu de l'energia a Espanya (pàgina 33). Per això, el Síndic considera que aquests conceptes que s'inclouen a la *falca governamental* no els haurien de sufragar els consumidors en la seva factura.

A tall d'exemple, el Síndic ha demanat que es modifiqui la legislació reguladora de l'IVA, de manera que s'apliqui un IVA reduït als consumidors vulnerables d'electricitat i s'assimili al 10% de l'aigua o al tipus impositiu reduït d'altres països. Igualment, cal valorar si sobre un mateix subministrament s'haurien aplicar alhora dos impostos: l'IVA i l'impost sobre l'electricitat.

Finalment, cal fer notar que la composició actual de la factura elèctrica –en incloure les càrregues alienes al consum que s'han detallat abans– perjudica l'usuari domèstic, però també les pimes, ja que s'incrementen les seves despeses i es limita la seva competitivitat i, indirectament, la creació de llocs de treball.

La factura elèctrica només ha d'incloure el cost de l'energia consumida i els impostos propis de qualsevol operació de consum.

	Preus electricitat (per kWh)						Preus gas (per kWh)					
	Ús domèstic (1)			Ús industrial (2)			Ús domèstic (3)			Ús industrial (4)		
	2012 s1	2013 s1	2014 s1	2012 s1	2013 s1	2014 s1	2012 s1	2013 s1	2014 s1	2012 s1	2013 s1	2014 s1
EU-28*	0,188	0,199	0,205	0,115	0,120	0,123	0,063	0,065	0,067	0,037	0,041	0,039
EU-27*	0,189	0,200	0,205	0,115	0,120	0,124	0,063	0,065	0,067	0,037	0,041	0,039
Àrea Euro*	0,198	0,211	0,218	0,121	0,127	0,133	0,069	0,073	0,073	0,038	0,043	0,040
Alemanya	0,260	0,292	0,298	0,128	0,143	0,159	0,064	0,066	0,068	0,037	0,048	0,045
Àustria	0,198	0,208	0,202	0,110	0,111	0,109	0,076	0,077	0,075	0,043	0,044	0,043
Bèlgica	0,233	0,217	0,210	0,108	0,108	0,109	0,069	0,066	0,066	0,035	0,040	0,032
Bulgària	0,085	0,092	0,083	0,069	0,081	0,075	0,049	0,051	0,049	0,036	0,036	0,035
Croàcia	0,121	0,137	0,131	0,090	0,095	0,096	0,038	0,047	0,046	0,043	0,046	0,042
Dinamarca	0,300	0,300	0,304	0,097	0,103	0,084	0,098	0,099	0,091	0,041	0,045	0,037
Eslovènia	0,154	0,161	0,163	0,095	0,097	0,087	0,080	0,067	0,067	0,058	0,049	0,043
Eslovàquia	0,172	0,170	0,151	0,132	0,129	0,115	0,052	0,050	0,051	0,040	0,037	0,037
Espanya*	0,219	0,223	0,225	0,121	0,122	0,125	0,066	0,073	0,075	0,036	0,039	0,037
Estònia	0,110	0,135	0,131	0,078	0,097	0,092	0,050	0,052	0,049	0,037	0,038	0,035
Finlàndia	0,155	0,158	0,156	0,076	0,075	0,073	-	-	-	0,047	0,049	0,047
França	0,139	0,147	0,159	0,095	0,096	0,096	0,064	0,068	0,070	0,039	0,041	0,039
Grècia	0,139	0,156	0,177	0,118	0,125	0,134	-	0,077	0,072	-	0,053	0,049
Hongria	0,155	0,140	0,120	0,095	0,096	0,091	0,048	0,043	0,037	0,044	0,041	0,040
Irlanda	0,216	0,230	0,241	0,132	0,136	0,134	0,061	0,065	0,068	0,038	0,042	0,041
Itàlia	0,213	0,229	0,245	0,165	0,168	0,172	0,077	0,083	0,080	0,042	0,042	0,038
Letònia	0,138	0,138	0,137	0,110	0,113	0,117	0,051	0,051	0,048	0,037	0,038	0,035
Lituània	0,126	0,137	0,133	0,114	0,123	0,117	0,051	0,060	0,056	0,045	0,044	0,041
Luxemburg	0,170	0,167	0,174	0,105	0,098	0,101	0,058	0,062	0,053	0,051	0,051	0,043
Malta	0,170	0,170	0,168	0,186	0,186	0,186	-	-	-	-	-	-
Països Baixos	0,186	0,192	0,182	0,097	0,096	0,103	0,076	0,081	0,080	0,037	0,040	0,042
Polònia	0,142	0,148	0,142	0,092	0,093	0,083	0,047	0,047	0,049	0,034	0,036	0,038
Portugal	0,199	0,208	0,218	0,114	0,115	0,116	0,074	0,084	0,093	0,040	0,042	0,043
Regne Unit	0,168	0,174	0,192	0,114	0,117	0,129	0,052	0,053	0,060	0,032	0,035	0,037
República Txeca	0,150	0,153	0,128	0,104	0,102	0,083	0,066	0,064	0,055	0,034	0,034	0,032
Romania	0,105	0,132	0,129	0,083	0,090	0,088	0,027	0,029	0,031	0,026	0,028	0,030
Suècia	0,203	0,210	0,197	0,081	0,080	0,071	0,117	0,123	0,118	0,054	0,055	0,050
Xipre	0,278	0,276	0,229	0,224	0,208	0,175	-	-	-	-	-	-

	Preus electricitat (per kWh)						Preus gas (per kWh)					
	Ús domèstic (1)			Ús industrial (2)			Ús domèstic (3)			Ús industrial (4)		
	2012 s1	2013 s1	2014 s1	2012 s1	2013 s1	2014 s1	2012 s1	2013 s1	2014 s1	2012 s1	2013 s1	2014 s1
Islàndia	0,111	0,105	0,113	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Liechtenstein	-	-	0,153	-	-	0,138	-	-	0,072	-	-	0,061
Noruega	0,188	0,191	0,165	0,092	0,097	0,080	-	-	-	-	-	-
Montenegro	0,091	0,102	0,103	0,065	0,072	0,073	-	-	-	-	-	-
República de Macedònia	-	0,081	0,079	-	0,080	0,075	-	-	-	0,047	0,041	0,039
Sèrbia	-	0,056	0,061	-	0,057	0,051	-	0,041	0,043	-	0,038	0,037
Turquia	0,131	0,150	0,119	0,086	0,093	0,074	0,032	0,041	0,033	0,025	0,031	0,024
Albània	0,116	0,116	0,116	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bòsnia i Hercegovina	0,080	0,080	0,079	0,065	0,065	0,065	0,056	0,056	0,051	0,057	0,057	0,053
Kosovo**	-	0,056	0,055	-	0,070	0,070	-	-	-	-	-	-

Font: Eurostat

* Dades provisionals de 2014 de l'ús domèstic de l'electricitat

**Kosovo d'acord amb la Resolució 1244 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides

(1) Consum anual: 2 500 kWh < consum < 5 000 kWh.

(2)Consum anual: 500 MWh < consum < 2 000 MWh.

(3) Consum anual: 5 600 kWh < consum< 56 000 kWh (20 - 200 GJ).

(4) Consum anual: 2 778 MWh < consum < 27 778 MWh (10 000 - 100 000 GJ).

L'Informe sobre el dret als subministraments bàsics (electricitat, aigua i gas) (desembre 2014)

L'Informe sobre el dret als subministraments bàsics (electricitat, aigua i gas), publicat el desembre de 2014, demanava als poders públics el reconeixement del dret de les persones a un subministrament bàsic de l'electricitat en els termes següents:

- Cal treballar perquè l'ordenament jurídic reconegui com a titulars del dret als subministraments bàsics totes les persones que compleixin els requisits per ser definides com a consumidores vulnerables segons els paràmetres que estableixi la normativa per a cadascun dels serveis.
- Tothom ha de poder gaudir dels subministraments bàsics a un preu assequible, sempre que el seu consum estigui dins d'uns paràmetres de consum que siguin bàsics, essencials o no sumptuaris. Aquest dret als subministraments bàsics a un preu assequible ha de ser reconegut a les persones que no compleixen les condicions de vulnerabilitat a què s'ha fet referència anteriorment.
- Més enllà d'aquests límits, els sistemes tarifaris haurien de fomentar l'estalvi i l'eficiència energètica, penalitzar el malbaratament de recursos escassos i traslladar als consums excessius o sumptuaris el cost dels subministraments bàsics dels consumidors vulnerables.

L'Informe també feia les recomanacions següents des de la perspectiva de defensa dels drets de les persones:

- Cal que les empreses subministradores lliurin una informació completa, precisa, acurada i entenedora sobre els serveis que presten, les seves condicions i el seu preu, ja sigui de forma presencial o a distància (per via telefònica, telemàtica, etc.).
- Cal que les empreses subministradores informin clarament sobre els preus dels serveis i les possibles bonificacions, recàrrecs i impostos que es cobraran juntament amb el consum, com ara l'IVA, el cànon de l'aigua, l'impost especial sobre l'electricitat o el manteniment del comptador d'aigua. Aquesta informació també s'ha de fer pública en els anuncis i la publicitat dels preus que facin les empreses subministradores.

Cal remarcar que no hi ha hagut cap iniciativa normativa (de rang legislatiu o reglamentari) a escala estatal relativa a aquesta qüestió.

La pobresa energètica

L'octubre de 2013 el Síndic va publicar l'*Informe sobre la pobresa energètica a Catalunya* en el qual es feien divuit recomanacions i suggeriments a les administracions públiques per abordar aquest fenomen social creixent.

Essencialment, les recomanacions del Síndic van ser les següents:

- Cal que l'Administració de la Generalitat impulsi la creació d'una comissió de treball que reuneixi tots els actors implicats, amb voluntat d'estabilitat en el temps i de treball conjunt i coordinat.
- Cal establir una formació específica adreçada als treballadors socials de les administracions i de les entitats socials sobre els recursos disponibles per fer front a la pobresa energètica, i cal incrementar la informació i la divulgació sobre ajuts, tarifes, bonificacions socials, etc.
- L'intercanvi d'informació entre empreses subministradores i serveis socials bàsics ha d'esdevenir una eina essencial en la detecció i la prevenció de situacions personals i familiars de pobresa energètica, especialment en els casos en què es prevegi el tall del subministrament.
- Les empreses han d'incorporar en la seva responsabilitat social un programa específic referit a la pobresa energètica.
- La xarxa d'habitatges d'inclusió social pot ser una eina idònia perquè, d'una banda, les administracions i entitats que els gestionen i, de l'altra, les empreses subministradores que hi estiguin interessades atenguin els subministraments de nombroses persones en situació de vulnerabilitat.
- El Govern de la Generalitat ha de prioritzar l'adopció de mesures davant de l'Administració general de l'Estat per establir un preu social per al gas butà i, al seu torn, ha d'apostar per l'establiment de tarifes d'aigua que siguin progressives.

- Cal valorar les modificacions legislatives adequades que permetin aplicar les bonificacions socials a qui ha de satisfer la factura del subministrament d'electricitat o d'aigua, encara que no sigui el titular de la pòlissa, sinó que sigui el consumidor i disposi d'un títol de lloguer.
- Cal impulsar una modificació normativa que faci responsable cadascun dels actors en joc en el subministrament d'aigua de les conseqüències dels impagaments de les factures per part de persones que es troben en situació de vulnerabilitat i, especialment, que l'ACA assumeixi la gestió del deute corresponent al cànon de l'aigua i adopti les mesures oportunes per fer-ho tenint en consideració les situacions de pobresa energètica.
- Cal modificar la normativa vigent perquè, amb relació a les despeses de reconexió, es tingui en consideració la situació de vulnerabilitat energètica de les persones que han vist interromput el subministrament d'electricitat per aquesta causa.

En data d'avui, a les portes d'un nou hivern, cal destacar el següent:

- El Govern de la Generalitat i el Parlament de Catalunya, recollint els criteris de l'*Informe sobre la pobresa energètica a Catalunya*, publicat pel Síndic l'octubre de 2013, van adoptar mesures normatives (Decret llei 6/2013 i lleis de modificació del Codi de Consum de Catalunya), que, tot i les seves deficiències i possibilitats de millora, eren un primer pas per abordar el problema de la pobresa energètica que pateixen moltes persones vulnerables. A la vegada, cal fer constar que es tractava de la primera normativa de l'Estat aprovada per una comunitat autònoma en aquest àmbit.
- Totes aquestes normes han estat objecte de recurs d'inconstitucionalitat per part del Govern de l'Estat, que, a més, fent ús de la prerrogativa de l'article 161.2 de la Constitució, ha instat el Tribunal Constitucional a suspendre-les.
- Més enllà de la legítima discrepància sobre la interpretació dels títols competencials en joc, no calia que el Govern de l'Estat instés la suspensió de les normes esmentades, ja que la voluntat de la normativa de la Generalitat era protegir les persones més vulnerables, que són les que pateixen més contundentment les conseqüències d'aquesta suspensió de la normativa catalana contra la pobresa energètica. Hi ha nombroses persones en situació de vulnerabilitat energètica que veuen com els seus drets s'esvaeixen a causa d'aquesta suspensió (en part, deguda a motivacions polítiques), sense que disposin de solucions efectives per resoldre la seva situació. Per tot això, el Síndic no pot més que evidenciar la manca de sensibilitat cap a les persones més vulnerables que ha demostrat el Govern de l'Estat amb la seva actuació.
- La situació generada pel Govern de l'Estat pel fet d'haver instat la suspensió ha obligat el Govern de la Generalitat a haver de negociar convenis amb les empreses subministradores i, per tant, cal que el Govern de la Generalitat aprofundeixi en aquesta via consensuada per dur a la pràctica les mesures que actualment estan suspeses per la interposició del recurs d'inconstitucionalitat.

Conclusions

- La composició actual de la factura elèctrica –en incloure les càrregues alienes al consum que s'han detallat més amunt– perjudica l'usuari domèstic, però també les pimes, ja que s'incrementen les seves despeses i es limita la seva competitivitat i, indirectament, la creació de llocs de treball.
- La factura elèctrica només ha d'incloure el cost de l'energia consumida i els impostos propis de qualsevol operació de consum.
- Cal treballar perquè l'ordenament jurídic reconegui com a titulars del dret als subministraments bàsics totes les persones que compleixin els requisits per ser definides com a consumidores vulnerables segons els paràmetres que estableixi la normativa per a cadascun dels serveis.
- Tothom ha de poder gaudir dels subministraments bàsics a un preu assequible, sempre que el seu consum estigui dins d'uns paràmetres de consum que siguin bàsics, essencials o no sumptuaris. Aquest dret als subministraments bàsics a un preu assequible ha de ser reconegut a les persones que no compleixen les condicions de vulnerabilitat a què s'ha fet referència anteriorment.
- Més enllà d'aquests límits, els sistemes tarifaris haurien de fomentar l'estalvi i l'eficiència energètica, penalitzar el malbaratament de recursos escassos i traslladar als consums excessius o sumptuaris el cost dels subministraments bàsics dels consumidors vulnerables.
- Cal modificar la legislació del sector elèctric per redefinir el bo social elèctric i aconseguir que s'apliqui als consumidors vulnerables, de manera que s'elimini –entre d'altres– la possibilitat de beneficiar-se'n per la sola condició de ser família nombrosa.
- Atès que es tracta d'un subministrament bàsic, el Parlament de Catalunya, per mitjà de la comissió corresponent o de la constitució d'una subcomissió específica, ha de posar en marxa els treballs necessaris per fer un seguiment permanent del preu de l'electricitat que també analitzi l'impacte de l'increment sostingut dels preus de l'electricitat sobre l'economia de les persones, especialment les més vulnerables, i de les pimes.
- Amb relació a la pobresa energètica, el Síndic demana al Govern de la Generalitat que:
  - Impulsi un nou decret de lluita contra la pobresa energètica.
  - Concreti, conjuntament amb les empreses subministradores, solucions per evitar la vulnerabilitat energètica de moltes persones.
  - Demani al Govern de l'Estat que retiri la petició de suspensió de la normativa que ha estat objecte de recurs d'inconstitucionalitat.
  - Reuneixi urgentment la Taula contra la Pobresa Energètica que va constituir el 2014.
  - Defineixi amb celeritat quins són els paràmetres de consum essencial, bàsic o estàndard.